

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (ЗА ГАЛУЗЯМИ)

УДК 378.147:37.091.3

DOI <https://doi.org/10.32782/2412-9208-2026-1-52-59>

USE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN FOREIGN LITERATURE TEACHING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Oľha DEMIANENKO,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the
Department of Germanic Philology,
Admiral Makarov National University
of Shipbuilding
9, Heroiv Ukrainy Ave., Mykolaiv,
54007, Ukraine

Ольга ДЕМ'ЯНЕНКО,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри германської
філології,
Національний університет
кораблебудування імені адмірала
Макарова
просп. Героїв України, 9,
м. Миколаїв, 54007, Україна

olgademyanenko@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8937-3676>

ABSTRACT

The article analyses the peculiarities of using interactive technologies in the process of foreign literature teaching in the context of digital transformation of education. The need to update traditional methods of literary analysis, taking into account the needs of modern students who are oriented towards multimedia perception of information and interactive communication is justified. The article examines the transition from traditional forms of literary analysis to modern digital formats based on the use of interactive technologies. The potential of multimedia resources, online platforms, gaming practices and immersive environments for developing students' text interpretation, critical thinking and cultural dialogue skills is considered. The didactic potential of digital platforms and multimedia resources as means of organising interaction with text, forming joint interpretation skills, and developing critical and creative thinking is revealed. Interactive formats (online discussions, virtual maps of works, role models, literary quests) contribute to the transformation of the educational process from reproductive to research-based. Particular attention is paid to the possibilities of intercultural dialogue in the digital environment, in particular the organisation of reading literary texts in the original language, the use of online libraries, audio resources and educational applications. Both the advantages and risks of digitalization associated with a decline in the depth of traditional reading are noted. It is proved that the effectiveness of modern literary education is ensured by a harmonious combination of academic learning and innovative approaches. It

is concluded that productive teaching of literature is only possible with an organic combination of traditional and digital approaches, which ensures not only depth of analysis but also student motivation to perceive literary texts in the context of the digital age.

Key words: *interactive technologies, foreign literature, digital education, digitalization, intercultural dialogue, multimedia resources.*

Вступ. Цифрова трансформація освітнього простору істотно змінила методику викладання гуманітарних дисциплін, включаючи зарубіжну літературу. Якщо раніше акцент робився переважно на традиційних формах аналізу тексту, то сьогодні педагогічна практика вимагає пошуку інноваційних способів залучення студентів. Одним з таких способів є використання інтерактивних технологій, що дозволяють не тільки адаптувати освітній процес до умов інформаційного суспільства, а й зробити літературну освіту інструментом міжкультурного діалогу та творчого саморозвитку.

Традиційні методи викладання літератури – переказ, коментування, проблемно-тематичний і порівняльно-історичний аналіз – залишаються фундаментальною основою літературної освіти. Вони формують академічну дисципліну і привчають до уважного читання тексту, що особливо важливо для філологічної підготовки майбутніх учителів. Однак в умовах глобалізації та цифровізації цих підходів стає недостатньо: вони не завжди відповідають потребам сучасного студента, який звик до мультимедійного сприйняття інформації та інтерактивної взаємодії.

В українській методичній науці загалом аспекти впровадження «інноваційних технологій», «інтерактивних технологій», «цифрових технологій», «мультимедійних технологій» досліджували В. Биков, О. Бочко, С. Дячок, О. Ісаєва, О. Куцєвол, А. Мартинець, А. Коломієць, А. Гуржій та інші. Застосування онлайн-технологій у вивченні зарубіжної літератури під час впровадження дистанційного навчання окреслювала С. Гарна [1], на особливості вкраплення мультимедіа на уроках в парадигмі інновацій ске-ривувала увагу Н. Грицак [2]. Однак малодослідженим залишається питання застосування інтерактивних технологій у викладанні зарубіжної літератури під час підготовки майбутніх учителів. З огляду на це, **мета** нашої статті полягає в окресленні ролі використання інтерактивних технологій як інноваційних у процесі викладання дисципліни «Зарубіжна література» у ЗВО.

Методи та методики дослідження. Методологічну основу дослідження становить аналіз сучасних наукових джерел; вивчення та критичний аналіз педагогічної та методичної літератури з проблеми дослідження; науково-методологічний аналіз основних категорій дослідження; термінологічний аналіз – для визначення основних базових понять дослідження; системно-структурний аналіз – для теоретичного обґрунтування проблеми.

Результати та дискусії. У цифрову епоху, що характеризується великим обсягом інформації та глобалізацією, викладачі мови та літератури повинні прагнути розвивати навички ідентифікації цифрового

обладнання, інструментів та ресурсів, розуміння їх використання та виявлення того, коли і як різні цифрові інструменти та ресурси можна ефективно використовувати для надання навчального контенту, управління та відстеження прогресу студентів, взаємодії чи комунікації між тими, хто навчається, а також між студентом та викладачем [4].

Інтерактивні технології розглядаються як засіб оновлення літературного аналізу. Сучасні інтерактивні технології стають інструментом переосмислення традиційної практики літературного аналізу. Їх впровадження змінює сам характер освітнього процесу: від репродуктивного освоєння знань він трансформується в продуктивну, дослідницьку взаємодію з текстом.

Перш за все, інтерактивність пов'язана з принципом діалогу. Цифрові платформи (Padlet, Mentimeter, Google Classroom, Kahoot) дозволяють організувати обговорення, в яких студенти не тільки відповідають на питання викладача, але й конструюють власні версії інтерпретації. Така мережева взаємодія формує навички спільного аналізу, коли текст сприймається як «відкритий твір», що вимагає постійного переосмислення.

Застосування інтерактивних технологій у процесі вивчення зарубіжної літератури дає можливість виконання навчальних завдань на високому науково-методичному рівні, вибору студентом індивідуального режиму роботи, створення студентом навчального середовища поза університетом за допомогою перенесення на електронні носії, варіативних підходів з урахуванням потенційних можливостей студентів, об'єктивного електронного самоконтролю засвоєння студентом навчального матеріалу, глибокого розуміння вивченого матеріалу через моделювання ситуацій, вдосконалення практичних умінь і навичок студентів.

Крім того, це допомагає вирішити деякі супутні завдання, такі як: підвищення інтересу до англomовної літератури, підвищення знань англійської мови, розвиток професійної мотивації студентів, активізація пізнавальної діяльності студентів, розвиток творчого потенціалу і стимулювання уяви студентів, розвиток творчого підходу при виконанні навчальних завдань, візуалізація навчального матеріалу [6].

Використовуючи технології, студенти отримують більший контроль над обміном знаннями: вони можуть отримати доступ до інформації, навчальних дисциплін, а також інших джерел у найбільш зручний для них час і відповідно до їхнього способу життя. Технології допомагають їм вибирати час для доступу до джерел інформації, які можуть бути інтегровані в навчальний курс і можуть бути завершені після занять, за допомогою стандартних методів поширення знань. Навіть якщо вони фізично не перебувають разом, вони можуть спілкуватися та обговорювати свої ідеї один з одним.

Вивчення літератури за допомогою мультимедіа є новою технікою, яка є більш привабливою порівняно з традиційними книгами, де переважає

вербальне розуміння. Вона створює інтерактивні завдання та надає студентам можливість вивчати авторів і підручники, використовуючи різноманітні засоби масової інформації та джерела інформації; передбачає спільну роботу і виявляється потужним каталізатором спільного навчання.

Студенти та їх викладачі обмінюються джерелами інформації, заохочуючи міждисциплінарне мислення та міжпредметний підхід. Стиль навчання найкраще відповідає методам викладання і, отже, стає більш ефективним та результативним. Різноманітність матеріалів та інтегровані методи більше мотивують студентів. Вони можуть втілювати свої ідеї в новому форматі, використовуючи візуальну мову на додаток до усної та письмової. Більше того, мультимедіа сприяє самостійному навчанню через контроль інформації та подій.

Мультимедійні засоби забезпечують візуалізацію літературного простору. Створення інтерактивних карт твору, інфографіки сюжетних ліній або цифрових «дерев персонажів» допомагає студентам побачити текст як складну систему зв'язків і асоціацій. Віртуальні часові стрічки дозволяють простежити не тільки хронологію подій, але й еволюцію мотивів, образів, тем.

Ігрові формати (літературні квести, дебати, вікторини, рольові моделі) мають високу мотиваційну силу. Вони перетворюють аналіз твору на дослідницьке завдання, що вимагає пошуку аргументів, зіставлення фактів застосування знань у новій ситуації. Таким чином формуються навички критичного мислення та академічної комунікації.

Імерсивні технології – віртуальна та доповнена реальність – відкривають можливість реконструкції культурного контексту твору. Занурення в «цифрові простори» епохи робить історико-літературний аналіз більш наочним і доступним. Таким чином, інтерактивні технології не витісняють традиційний аналіз, а перетворюють його, надаючи навчальному процесу дослідницький і діалогічний характер. Їх значення полягає в тому, що вони стимулюють особистісне сприйняття тексту і створюють умови для культурного самовизначення студентів.

Варто зазначити, що в умовах інтернаціоналізації освіти література стає одним з найважливіших інструментів культурного діалогу. Використання цифрових форматів розширює можливості порівняльного аналізу та міжкультурної комунікації: від двомовних платформ для читання текстів до онлайн-дискусій за участю студентів з різних країн. Поеднання класичних творів зарубіжної та національної літератур з інтерактивними ресурсами дозволяє студентам глибше усвідомити специфіку власної та чужої культури, формуючи основу для глобальної гуманітарної компетентності. Зокрема, компаративна змістова лінія визначає підхід до аналізу художніх текстів мовою оригіналу з урахуванням історичного, літературознавчого та культурного контексту їх створення. Така робота передбачає читання творів іноземними мовами, які опановують студенти, виховання толерантності

до представників інших національних культур, а також глибоку інтерпретацію текстів із урахуванням їхніх культурних домінант.

Для організації читання в оригіналі викладач може використовувати платформи Smashwords, ManyBooks, інші. Важливим є й залучення онлайн-бібліотек, адже це формує в студентів уміння оперативно знаходити якісну інформацію серед різноманітних джерел. Серед таких електронних ресурсів варто назвати Project Gutenberg, Google Books, Open Library, Internet Archive, Bartleby.

Для прослуховування фрагментів художніх текстів мовою оригіналу доцільно використовувати онлайн-збірник аудіокниг на платформі LibriVox. Такий синтезований діяльнісний підхід разом з діджиталізацією підвищує активність студентів під час занять, навчає різних аспектів перекладу художніх творів, що є важливим, наприклад, для майбутніх учителів-філологів та розвиває критичне, абстрактне мислення в цілому.

Проте, як підкреслює Н. Грицак, «у вивченні зарубіжної літератури засобами новітніх технологій варто зупинитися на аудіокнигах, які, вважаємо, доцільно використовувати, по-перше, насамперед, як еталонне прочитання художнього твору, по-друге, значна кількість студентів замінює традиційну форму читання художнього твору прослуховуванням аудіокниг. Щоправда, практика викладання зарубіжної літератури демонструє, що у процесі аналізу художнього твору в цієї групи студентів виникає ряд труднощів, зокрема відсутність навичок «безпосереднього спілкування» з художнім текстом (розкривається у невмінні своєчасно знайти потрібну цитату чи епізод), зменшення так званого «занурення» в художній світ книги, що, з рештою, веде за собою відмирання традиційної культури читання та знецінення культури книги» [2, с.195–196].

Також студенти можуть проявити свою творчу ініціативу в процесі здійснення проєктної діяльності зі створенням мультимедійної презентації за допомогою платформ Canva, PowerPoint, Prezi, Adobe-Spark; показу власної інтерпретації художнього твору у відеороликах на таких ресурсах, як Animoto, Movie Maker, Adobe Premiere Pro.

Зауважимо, що на сьогодні є також низка додатків, які не тільки пропонують студентам безкоштовний доступ до значної кількості текстів у різних форматах, але й надають інформацію про те, як розуміти ці підручники, розвиваючи їхнє бажання читати та цікавість до літератури. Назвемо деякі з цих додатків:

Goodreads – призначений для пошуку та використання спільних книг. Студенти можуть обмінюватися рекомендаціями щодо різних книг або пропонувати нові книги на основі уподобань, які вони висловили в онлайн-спільнотах. Крім того, вони можуть класифікувати та робити огляди улюблених книг або зберігати записи про книги, які вони читають. Цей додаток містить понад 2000 електронних книг.

Audible – ця програма є дуже цінною, особливо для тих студентів, які мають труднощі з концентрацією уваги. За допомогою програми користувачі можуть прослухати сотні тисяч аудіокниг, а також позначати різні частини під час читання. Ця програма, яка дає студентам можливість заробляти різні значки, мотивує їх читати та слухати.

SparkNotes – за допомогою цього додатка студенти можуть читати рецензії на книги, огляди персонажів та загальний аналіз літературних творів. Якщо копія якоїсь книги недоступна, додаток допомагає студентам у читанні або пошуку інформації для використання під час написання робіт, тез, статей, тощо з літератури.

Literary Analysis Guide – додаток, що допомагає у підготовці дипломних робіт з літературного аналізу або будь-якої іншої пов'язаної діяльності. Він оснащений механізмами, що містять інформацію про поезію, прозу та риторику. За допомогою цих механізмів студенти можуть отримати доступ до резюме та прикладів більш загальних літературних термінів, які допоможуть їм у виконанні завдання.

Literary Review – викладачі, які шукають останні новини у світі літератури, можуть скористатися цим додатком. Він дає доступ до останніх публікацій у багатьох жанрах та критичних літературних дискусіях. Додаток також надає можливість шукати попередні публікації, щоб знайти статті, пов'язані з викладанням літератури.

Втім ключовою умовою ефективності викладання зарубіжної літератури в цифрову епоху стає гармонійне поєднання традиційних та інноваційних методів. Традиційні форми аналізу забезпечують глибину та академічну строгість: уважне читання, філологічний коментар, виявлення авторської позиції та філософських смислів. Ці методи формують базову компетентність, без якої неможливе професійне сприйняття літератури. В той же час цифрові технології дозволяють «розширити поле аналізу», інтегруючи літературний твір у систему сучасної культури. Наприклад, цифрові корпуси текстів відкривають можливості для виявлення прихованих семантичних закономірностей; мультимедійні презентації допомагають поєднати літературний аналіз із візуальним мистецтвом і музикою; онлайн-форуми створюють умови для колективної інтерпретації, де студенти вчаться аргументувати власну думку в умовах різноманіття точок зору. Проте, не можемо не погодитись із зауваженням О. Ісаєвої, що «на жаль, сьогодні процес використання комп'ютерних технологій у процесі вивчення зарубіжної літератури має стихійний характер» [3, с. 3].

Особливу роль відіграє методологічний принцип інтеграції. Так, традиційне «close reading» може поєднуватися з цифровою анотацією тексту в онлайн-сервісах; порівняльно-історичний метод – з використанням віртуальних карт літературних впливів; тематичний аналіз – з проектами цифрового сторітелінгу, коли студенти створюють альтернативні інтерпретації образів і

сюжетів. Саме поєднання традиційного та цифрового підходів забезпечує не механічну «модернізацію» методики, а її якісне оновлення. Студенти отримують можливість не тільки освоїти зміст твору, а й вступити в творчий діалог з культурою, що відповідає завданням сучасної гуманітарної освіти.

Таким чином, дослідження використання цифрових технологій у викладанні та вивченні літератури є необхідним, оскільки це може допомогти не лише розкрити нові перспективи організації викладання та вивчення, але й сформуванню у студентів навички інтерактивності та співпраці, критичного мислення та лідерства для ефективного функціонування в сучасній, динамічній, інформаційно-насиченій та постійно мінливій глобальній епісі [5].

Висновок. Інтерактивні технології у викладанні зарубіжної літератури відкривають нові горизонти осмислення художнього тексту. Вони перетворюють процес аналізу зі статичної передачі знань на динамічну взаємодію, засновану на культурному діалозі, дослідженні та творчому експерименті. Технології надають можливості для пошуку найкращих методів і технік дослідження, способів поширення навчального матеріалу, забезпечують сучасні інструменти пошуку. Технології сприяють мотивації до навчання та експериментування; нові методи навчання підвищують інтерес студентів до предмета.

Таким чином, оптимальна стратегія викладання зарубіжної літератури в цифрову епоху полягає в інтеграції традиційного та інтерактивного підходів, що дозволяє одночасно зберігати фундаментальні цінності гуманітарної освіти і відповідати викликам сучасності, і також забезпечує академічну глибину і строгість інтерпретації.

Література

1. Гарна С. Організація уроку зарубіжної літератури в системі дистанційного навчання школярів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. № 6, т. 62. С. 47–57.
2. Грицак Н. Інноваційні підходи до вивчення зарубіжної літератури у вищій школі. *Освітологічний дискурс*. 2018. № 1–2. С. 188–199.
3. Ісаєва О.О. Комп'ютер на уроці літератури як методична проблема *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2009. № 5. С. 2–5.
4. Ahmadi D., & Reza M. The Use of Technology in English Language Learning: A Literature Review. *International Journal of Research in English Education (IJREE)*. 2018. Vol. 3 № 2. P. 116–125. <https://doi.org/10.29252/ijree.3.2.115>
5. Salmah A. The Effects of Technology on Learning English as a Foreign Language Among Female EFL Students of Effat College: An Expository Study. *Studies in Literature and Language*. 2016. Vol.12 (4), P.1–16. DOI: 103968/7926.
6. Woodlief A. A community of learners: teaching literature electronically. 1997 URL: <https://archive.vcu.edu/english/engweb/webchap.htm>.

References

1. Harna, S. (2017) Orhanizatsiia uroku zarubizhnoi literatury v systemi dystantsiinoho navchannia shkoliariv. [Organization of a foreign literature lesson in the system of distance learning for pupils]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia*, 6, t. 62, 47–57. [in Ukrainian].

2. Hrytsak, N. (2018) Innovatsiini pidkhody do vyvchennia zarubizhnoi literatury u vyshchii shkoli. [Innovative approaches to the study of foreign literature in higher education]. *Osvitolohichnyi dyskurs*, 1–2, 188–199. [in Ukrainian].

3. Isayeva, O.O. (2009) Komp'yuter na urotsi literatury yak metodychna problema [Computer in the classroom as a methodological problem]. *Vsesvitnyia literatura v serednikh navchal'nykh zakladakh Ukrainy*. 5, 2–5. [in Ukrainian].

4. Ahmadi, D., & Reza, M. (2018). The Use of Technology in English Language Learning: A Literature Review. *International Journal of Research in English Education*, 3, 115–125. <https://doi.org/10.29252/ijree.3.2.115>. [in English].

5. Salmah, A. (2016). The Effects of Technology on Learning English as a Foreign Language Among Female EFLStudents of Effat College: An Expository Study. *Studies in Literature and Language*, 12 (4), 1–16. DOI: 103968/7926. [in English].

6. Woodlief, A. (1997). A community of learners: teaching literature electronically. Retrieved from: <https://archive.vcu.edu/english/engweb/webchap.htm>. [in English].

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано особливості використання інтерактивних технологій у процесі викладання зарубіжної літератури в умовах цифрової трансформації освіти. Обґрунтовано необхідність оновлення традиційних методів літературного аналізу з урахуванням потреб сучасного студента, зорієнтованого на мультимедійне сприйняття інформації та інтерактивну комунікацію. У статті розглядається перехід від традиційних форм аналізу художнього тексту до сучасних цифрових форматів, заснованих на використанні інтерактивних технологій. Аналізується потенціал мультимедійних ресурсів, онлайн-платформ, ігрових практик та іммерсивних середовищ для формування у студентів навичок інтерпретації тексту, критичного мислення та культурного діалогу. Розкрито дидактичний потенціал цифрових платформ і мультимедійних ресурсів як засобів організації взаємодії з текстом, формування навичок спільної інтерпретації, розвитку критичного та творчого мислення. Інтерактивні формати (онлайн-дискусії, віртуальні карти твору, рольові моделі, літературні квести) сприяють трансформації освітнього процесу з репродуктивного у дослідницький. Особливу увагу приділено можливостям міжкультурного діалогу в цифровому середовищі, зокрема організації читання художніх текстів мовою оригіналу, використанню онлайн-бібліотек, аудіоресурсів і навчальних застосунків. Зазначено як переваги, так і ризики діджиталізації, пов'язані зі зменшенням глибини традиційного читання. Доведено, що ефективність сучасної літературної освіти забезпечується гармонійним поєднанням академічної строгості та інноваційних підходів. Зроблено висновок, що продуктивне викладання літератури можливе лише за умови органічного поєднання традиційних і цифрових підходів, що забезпечує не тільки глибину аналізу, а й мотивацію студентів до сприйняття художнього тексту в контексті цифрової епохи.

Ключові слова: інтерактивні технології, зарубіжна література, цифрова освіта, діджиталізація, міжкультурний діалог, мультимедійні ресурси.

Дата першого надходження статті до видання: 22.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.05.2026

